

แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย *

THE GUIDELINES OF RELATIONSHIP BUILDING BETWEEN SCHOOLS
AND COMMUNITY UNDER THE OFFICE OF NONGKHAI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE

จิระศักดิ์ แข็งแรง¹ และ กฤตย์ ชมภูวิเศษ²

Jirasak Khaengrang¹ and Krits Chompuwiset²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹⁻²Udon Thani Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: dukdiikj@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 2) ออกแบบแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และ 3) ประเมินแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย จำนวน 353 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างสัมภาษณ์ แบบประเมินแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความต้องการจำเป็น (PNI modified)

* Received 24 November 2024; Revised 5 December 2024; Accepted 29 December 2024

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการประชาสัมพันธ์ 2) ด้านการบริการชุมชน 3) ด้านการได้รับความสนับสนุนจากชุมชน 4) ด้านการมีส่วนร่วม

2. แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ประกอบด้วย 1) ด้านการประชาสัมพันธ์ 2) ด้านการมีส่วนร่วม 3) ด้านการบริการชุมชน 4) ด้านการได้รับความสนับสนุนจากชุมชน

3. แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์ และด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทาง, การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน, ความต้องการจำเป็น, การประเมินแนวทาง

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the current state, preferable state, and needs for building relationships between schools and communities. 2) to design guidelines for building relationships between schools and communities, and 3) to evaluate the guidelines for building relationships between schools and communities. The research was conducted using mixed-method research. The sample group consisted of 353 school administrators and teachers under Nong Khai Primary Educational Service Area Office by stratified sampling. The research instrument was a questionnaire structured interviews Evaluation form assessed suitability, feasibility, and usefulness. Data analysis involved percentage, mean, standard deviation, and the modified priority needs index (PNI_{Modified}).

The research findings were as follows:

1. The current state overall was at a high level, while the desired state was at the highest level. The needs for building relationships between schools and communities ranked from highest to lowest, were: 1) public relations, 2) community services, 3) support from the community, and 4) participation, respectively.

2. The guidelines for building relationships between schools and communities included: 1) public relations, 2) participation. 3) community services, and 4) support from the community.

3. The evaluation of the guidelines for building relationships between schools and communities showed that they were rated overall at the highest level. When considering each aspect, feasibility, usefulness, and suitability were all rated at the highest level.

Keywords: The guidelines, Relationship building between schools and community, Priority needs, The evaluation of the guidelines

บทนำ

การจัดการศึกษานั้นให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักการระดมทรัพยากรจากทุกแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา และยึดหลักการให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) บทบาทสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนนั้นขึ้นอยู่กับชุมชนในการที่จะช่วยเหลือโรงเรียนเพราะโรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาของชุมชน โรงเรียนต้องอาศัยความร่วมมือสนับสนุนจากชุมชน ทั้งในเรื่องทรัพยากรด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านงบประมาณ ด้านบุคคล การที่โรงเรียนได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากชุมชนนั้นแสดงให้เห็นว่าชุมชนให้ความสนใจโรงเรียนและถือว่าโรงเรียนเป็นสมบัติอันมีค่าของชุมชน ชุมชนจึงมีหน้าที่ในการเอาใจใส่และส่งเสริมโรงเรียนเพื่อจุดมุ่งหมายที่จะให้สมาชิกในชุมชนได้เข้าศึกษาและเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณภาพของชุมชน

(พนิจดา วีรชาติ, 2552) ชุมชนกับโรงเรียนเป็นหน่วยงานทางสังคมที่แยกจากกันไม่ออก เพราะโรงเรียนเป็นหน่วยทางสังคมที่ได้รับมอบหมายโดยกฎหมายให้ทำหน้าที่จัดการศึกษาให้กับคนในสังคม ขณะเดียวกันสังคมก็คือผลผลิตของหน่วยงานทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยบุคคลแต่ละคน และครอบครัวของแต่ละคน องค์กรธุรกิจ และองค์กรทางสังคมอื่น ๆ ที่รวมกันเป็นหน่วยงานทางการศึกษา (สมนึก พงษ์สกุล, 2556: 16)

ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงจากชุมชน ทำให้การจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ปัญหานี้ส่งผลให้เกิดช่องว่างระหว่างการเรียนรู้ในโรงเรียนกับการดำเนินชีวิตจริงของนักเรียน นอกจากนี้การขาดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและชุมชนยังส่งผลต่อการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษา (ธีระ รุญเจริญ, 2553)

เนื่องจากปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนนั้นยังมีปัญหา โรงเรียนไม่ได้ปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์กับชุมชนที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง ขาดการมีส่วนร่วม ทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไม่สามารถดำเนินงานของโรงเรียนอย่างเต็มศักยภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 1 จึงตระหนักถึงความสำคัญในการระดมพลังความร่วมมือสร้างโอกาสและการมีส่วนร่วมของชุมชนความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้แก่ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมให้ ชุมชน สังคม ภาศิเครือข่ายทางการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและให้การยอมรับในแนวทางการขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1, 2567) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายเขต 2 จึงมีแผนงานให้มีการระดมพลังความร่วมมือสร้างโอกาสและการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการศึกษา โดยมีผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานและองค์กร ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งที่จะพัฒนานักเรียนทุกระดับให้มีสมรรถนะและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามเจตนารมณ์ และความมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช พ.ศ. 2551 มีกระบวนการเรียนการสอนที่สร้างโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม และมีการจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับบริบทของชุมชนและท้องถิ่น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2, 2567)

จากความสำคัญข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของชุมชนที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน การที่โรงเรียนจะได้รับความร่วมมือจากชุมชนนั้นโรงเรียนต้องมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต้องมีการดำเนินการให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน เพื่อเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาและการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรทางการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานความสัมพันธ์กับชุมชน โรงเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ที่เป็นระบบ ซึ่งจะทำให้โรงเรียนกับชุมชนได้มีความร่วมมือกันในการดำเนินการจัดการศึกษาสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษา เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา และตอบสนองต่อนโยบายการจัดการศึกษาของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย
2. เพื่อออกแบบแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย
3. เพื่อประเมินแนวทางสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและหาแนวทาง ฯ โดยเป็นวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ ประถมศึกษาหนองคายปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,257 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด หนองคาย, 2567)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 60, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 43) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 353 คน ได้มาโดยวิธีสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาระยะที่ 2 เป็น ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการ และครู จากโรงเรียนที่เป็นที่ยอมรับและเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จำนวน 3 โรงเรียนรวม 9 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาระยะที่ 3 เป็น ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน (Stakeholders) เป็นผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 คือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วย ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน มีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.31 - 0.46 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.99 แบบสอบถามเกี่ยวกับด้านสภาพที่พึง ประสงค์ มีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 มีค่าอำนาจ จำแนกอยู่ระหว่าง 0.34 - 0.92 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.96

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2 คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีค่า ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3 คือ แบบประเมินแนวทางเป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วย ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็น ประโยชน์ มีค่า IOC ระหว่าง 0.80 – 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ในระยะที่ 1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ พร้อมแบบสอบถาม และเว็บไซต์สำหรับตอบแบบสอบถามทาง Google Form ทางระบบ รับส่งหนังสือราชการอิเล็กทรอนิกส์ ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถาม โดยกำหนดตอบแบบสอบถามภายใน 2 สัปดาห์

3.2 ในระยะที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลและเดินทางไป สัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้วิธีการสัมภาษณ์และจัดเก็บ ข้อมูลด้วยการจดบันทึกและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์

3.3 ในระยะที่ 3 ผู้วิจัยนำแนวทางฯ พร้อมส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ ไปถึง ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง โรงเรียนกับชุมชน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2550: 15-17) ในระยะที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใน ระยะที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ลำดับความต้องการจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

รายการ	สภาพปัจจุบัน (D)		แปลผล	สภาพที่พึงประสงค์ (I)		แปลผล	ความต้องการจำเป็น PNI _{modified}	
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.		(I-D)/D	ลำดับที่
1. ด้านการประชาสัมพันธ์	4.46	0.31	มาก	4.89	0.10	มากที่สุด	0.096	1
2. ด้านการมีส่วนร่วม	4.39	0.45	มาก	4.72	0.29	มากที่สุด	0.075	3
3. ด้านการบริการชุมชน	4.44	0.42	มาก	4.78	0.31	มากที่สุด	0.078	2
4. ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน	4.53	0.46	มากที่สุด	4.82	0.30	มากที่สุด	0.063	4
โดยรวม	4.46	0.41	มาก	4.80	0.25	มากที่สุด	0.078	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.41) และเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.46) รองลงมาได้แก่ด้านการประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.46) ด้านการบริการชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.42) และด้านการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.45) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.25) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.10) รองลงมา คือ ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.30) ด้านการบริการชุมชน ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.31) และ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.29) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ ความต้องการจำเป็น พบว่า ความต้องการจำเป็นของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์ เป็นลำดับที่ 1 ด้านการบริการชุมชน เป็นลำดับที่ 2 ด้านการมีส่วนร่วม เป็นลำดับที่ 3 และ ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน เป็นลำดับสุดท้าย

2. ผลการออกแบบแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง พบว่ามีการระบุแนวทางซึ่งประกอบด้วยแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจำนวน 4 แนวทาง ดังนี้

2.1 แนวทางทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์ โดยการ ดำเนินการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ด้านการประชาสัมพันธ์ ร่วมกันกำหนดปฏิทินแผนการดำเนินงานด้านการประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ ดำเนินการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบ ดำเนินการจัดนิทรรศการผลงานทางวิชาการของโรงเรียนทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียนตามโอกาสต่าง ๆ

2.2 แนวทางทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม โดยการ ดำเนินการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ดำเนินการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์โรงเรียน การใช้เงินผ้าป่าเพื่อการศึกษา เปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการบริหารโรงเรียนร่วมมือกับผู้ปกครองวางแผนและช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

2.3 แนวทางทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการบริการชุมชน โดยการ ให้การบริการใช้สถานที่ เช่น สนามกีฬา หอประชุม อาคารเรียน ของโรงเรียนสำหรับการจัดกิจกรรมของชุมชนและหน่วยงานอื่น ให้การบริการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เช่น โต๊ะเก้าอี้ อุปกรณ์ ของโรงเรียนสำหรับการจัดกิจกรรมของชุมชนและหน่วยงานอื่น ส่งเสริมความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการพัฒนา และส่งเสริมวิชาชีพแก่ชุมชน เปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและคนในชุมชน เข้ามาศึกษาหาความรู้ในห้องสมุดและใช้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ให้ผู้บริหารและครูเข้าร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้ในการจัดอบรมสัมมนาต่าง ๆ ของชุมชน และหน่วยงานอื่น ให้ความร่วมมือกับทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพและหารายได้เพิ่มเติมแก่นักเรียน

2.4 แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน โดยการ ดำเนินการขอรับการสนับสนุนจากชุมชนในด้านงบประมาณเพื่อการพัฒนาโรงเรียน ดำเนินการขอการสนับสนุนในด้านแรงงานจากชุมชน

ดำเนินการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ เชิญผู้นำทางศาสนาในท้องถิ่นมาอบรมให้ความรู้ด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม

3. ผลการประเมินแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้แบบประเมินแนวทางเพื่อการวิจัย ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ ในมุมมองของ Stakeholders ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ใช้แนวทาง พบว่า แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน พบว่า 1) ด้านความเหมาะสม มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านความเป็นไปได้ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ด้านความเป็นประโยชน์ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นเรียงลำดับ จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการบริการชุมชน และด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ตามลำดับ อาจเป็นเพราะ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีความสำคัญและส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ทำให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษา มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย การกำหนดนโยบาย เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาและตรงกับความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัสวานนท์ ชัยปิน (2564) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัย พบว่า สภาพปัจจุบันของความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ กัญจนพร ศรีมงคล (2565) ได้ศึกษา การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประณศึกรายของ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการออกแบบแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกลุ่มตัวอย่าง จากสถานศึกษาที่เป็นที่ยอมรับและเป็นแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) โดยนำมาอภิปรายผลดังนี้

2.1 แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์ ดังที่ กิตติมา ปรีดีติลล (2545) กล่าวถึง ขั้นตอนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านประชาสัมพันธ์ ไว้ดังนี้ 1) ใช้สิ่งที่เผยแพร่ข่าวสารของโรงเรียน 2) จัดให้มีเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ประจำโรงเรียน 3) เผยแพร่ข่าวสารทางสื่อมวลชน 4) ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นสื่อในการ 5) เชิญประชุมในวันปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ 6) เชิญประชุมในวันก่อนเปิดภาคเรียนแรก เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน

2.2 แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม ดังที่ ชูชาติ พ่วงสมจิตร (2562: 12) กล่าวถึงการมีส่วนร่วม ไว้ว่า โรงเรียนต้องการการมีส่วนร่วมจากชุมชนอย่างมาก ไม่จำกัดแค่ในด้านทรัพยากร แต่โรงเรียนต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ รวมถึงการร่วมมือกันพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และรับทราบความต้องการของชุมชน ในขณะเดียวกันชุมชนก็ต้องการความช่วยเหลือด้านวิชาการจากโรงเรียน เพราะโรงเรียนคือแหล่งวิชาการที่สำคัญของชุมชน อีกทั้งยังเป็นศูนย์ประสานงานให้ชุมชนกับหน่วยงานอื่น รวมถึงการให้บริการด้านต่าง ๆ กับชุมชน ดังนั้นการมีความสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้ทั้งสององค์กรมีส่วนร่วมสนับสนุนกันเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3 แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการบริการชุมชน ดังที่ รัตนา กาญจนพันธ์ (2546: 134) กล่าวถึง การให้บริการชุมชน คือ การที่โรงเรียนให้บริการด้านต่าง ๆ กับชุมชนตามความสามารถที่โรงเรียน ได้แก่ การให้บริการข้อมูลทางวิชาการ อาชีพ การให้คำแนะนำคำปรึกษา การให้บริการอาคารสถานที่ การให้ชุมชนยืมวัสดุครุภัณฑ์ การให้บริการด้านสวัสดิการเพื่อการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ

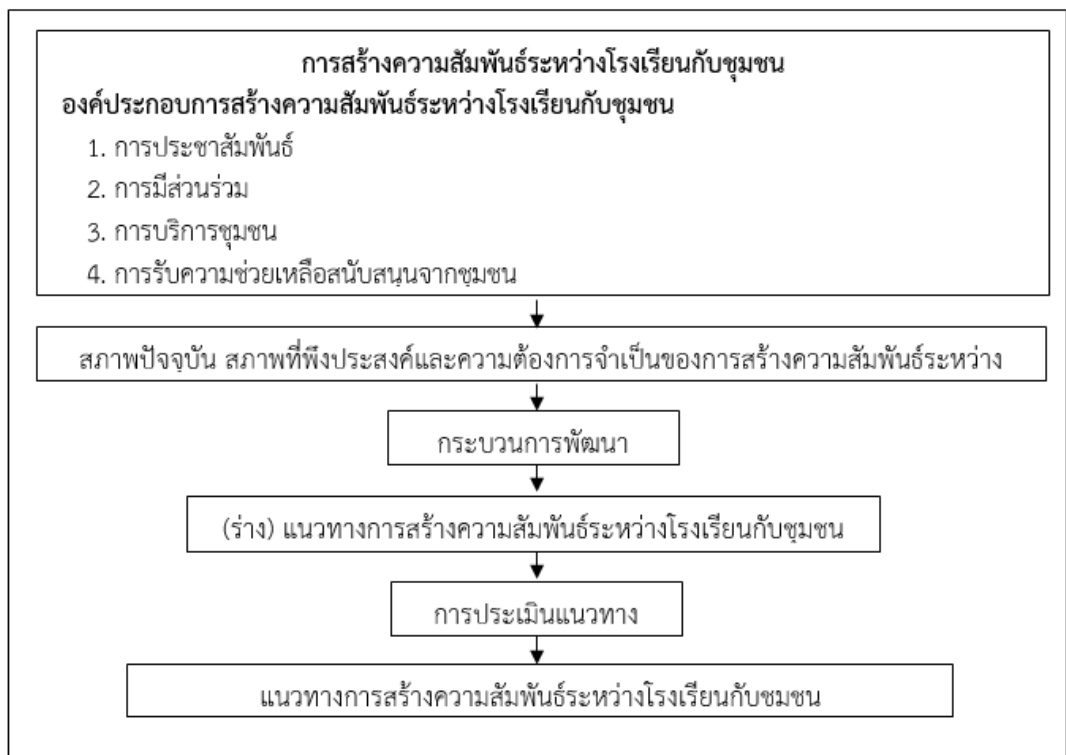
2.4 แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ ด้านรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ดังที่ หวน พินธุพันธ์ (2548: 104) ได้กล่าวว่า การรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน คือ การขอความช่วยเหลือจากชุมชน รวมทั้งการขอความร่วมมือจากชุมชน ซึ่งสิ่งที่โรงเรียนจะขอความช่วยเหลือและขอความร่วมมือจากชุมชน จำแนกได้ดังนี้

- 1) ขอความช่วยเหลือทางการเงินจากชุมชน 2) ขอความช่วยเหลือทางด้านวัสดุอุปกรณ์
- 3) ขอความร่วมมือในด้านแรงงาน 4) ขอความร่วมมือในด้านคำปรึกษา

3. ผลการประเมินแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยใช้แบบประเมินแนวทางเพื่อการวิจัย ในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ ในมุมมองผู้ใช้แนวทาง พบว่า ผลการประเมินแนวทาง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า 1) ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเป็นประโยชน์และด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะ ในมุมมองผู้ใช้แนวทางนั้น เห็นว่าแนวทางเป็นดังกล่าว เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทำให้โรงเรียนกับชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อกัน มีแนวทางที่ตรงกันเพื่อร่วมกันพัฒนาโรงเรียนและชุมชน และให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการศึกษา ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย การกำหนดนโยบาย ให้ความร่วมมือและการสนับสนุนโรงเรียนในด้าน งบประมาณ แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ วิทยากรในชุมชน โรงเรียนมีการให้บริการชุมชน รับฟังความคิดเห็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานจากชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาต่อไป สอดคล้องงานวิจัยของ ขวัญใจ พุ่มโอ (2562) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนตามหลัก สังคหวัตถุ 4 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่าย 7 พบว่า ความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในการนำรูปแบบการบริหารงานเพื่อการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6 ไปใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด เช่นเดียวกับงานวิจัยของ อัสวนนท์ ชัยบิน (2564) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดบึงกาฬ พบว่า แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน พบว่า มีความเหมาะสม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาแนวทาง ฯ ได้องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นองค์ประกอบการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน และแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน แสดงดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ประกอบการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน
และแนวทางการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า การสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน มีแนวทางในการดำเนินงาน 4 ด้านได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการบริการชุมชน ด้านการรับความช่วยเหลือสนับสนุนจากชุมชน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ทำให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาการศึกษา เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษา

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 แนวทางการสร้างสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด โรงเรียนควรพัฒนาในด้านการประชาสัมพันธ์ และดำเนินงานประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรนำแนวทางไปปรับใช้ในการดำเนินการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาปัญหาอุปสรรคในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพิ่มเติมเพื่อเป็นข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ดีต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: ศุภสภา.
- กัญจนพร ศรีมงคล. (2565). การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- กิตติมา ปรีดีดิลก. (2545). การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: อักษรภาพิพัฒน์.
- ขวัญใจ คุ้มโอ. (2562). รูปแบบการบริหารงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2562). การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและเครือข่ายการเรียนรู้ในท้องถิ่นของผู้นำทางการศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (ฉบับปรับปรุงใหม่). (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พนิจดา วีระชาติ. (2552). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

- รัตนา กาญจนพันธ์. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เอกสารประกอบการสอน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมนึก พงษ์สกุล. (2556). ปัจจัยและรูปแบบยุทธวิธีการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2548). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ธรรมดาเพลส.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. หนองคาย: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. หนองคาย: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย. (2567). ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาจังหวัดหนองคาย ปีการศึกษา 2567. หนองคาย: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองคาย.
- หวน พินธุพันธ์. (2548). การบริหารโรงเรียนด้านความสัมพันธ์กับชุมชน. กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต.
- อัชนนธ์ ชัยบิน. (2564). แนวทางพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดบึงกาฬ. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยนครพนม.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610.